

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-446-7-29>

**INNOVATIVE VECTOR OF MODERNIZATION
OF THE CONTENT OF SCHOOL LITERARY EDUCATION
IN UKRAINE (2016–2023)**

**ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ШКІЛЬНОЇ
ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (2016–2023 РР.)**

Kasatkin O. S.

*Postgraduate Student
at the Department of Pedagogy
and Education Management
Municipal Higher Education Institution
“Kherson Academy of Continuing
Education” of the Kherson
Regional Council
Kherson, Ukraine*

Kasatkin O. S.

*аспірант кафедри педагогіки
й менеджменту освіти
Комунальний вищий навчальний
заклад «Херсонська академія
неперервної освіти» Херсонської
обласної ради
м. Херсон, Україна*

Традиційна освіта не може задовольнити потреби інформаційного суспільства. Вона не відповідає часу, відстає від технологічних інновацій і надто повільно реагує на науковий прогрес. Така ситуація є очевидною і вимагає трансформації освітньої галузі на різних рівнях. Мета інновацій в освіті реалізується в освітніх теоріях, наукових підходах, проектах і технологіях [2, с. 25].

Сучасна літературна освіта поєднує традиційні та інноваційні форми навчання, у тому числі на основі міждисциплінарності. Вчителі встановлюють інтегровані зв'язки на уроках і в позакласній роботі, використовуючи новітні педагогічні технології. В українських школах запроваджено концепцію культурологічного погляду на літературу. У контексті нової моделі шкільної літературної освіти розглядаються процесуальні аспекти модернізації на основі компетентнісного підходу [3, с. 186].

В умовах сучасності розвиток шкільної літературної освіти в Україні забезпечують такі складники: нормативно-правова база; зміни в реформуванні; мета, завдання і зміст мовно-літературної освіти; мовно-специфічний розподіл навчальних годин у школах відповідно до державної мовної політики; зміни в таких показниках як навчально-методичне забезпечення (підручники, посібники та методичні розробки для вчителів), зміни у формах, методах і засобах літературної освіти, забезпеченість закладів кваліфікованими педагогами тощо [7, с. 1212].

Упродовж 2017–2018 років Кабінетом Міністрів України та Міністерством освіти і науки України проведено значну роботу, спрямовану

на створення правових передумов для реформування галузі загальної середньої освіти. 28 вересня 2017 року набув чинності новий Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII, яким внесено суттєві зміни до низки законів у галузях дошкільної, загальної середньої та вищої освіти. Закон «Про повну загальну середню освіту» визначає організаційні, правові та економічні засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти [9, с. 299].

Згідно з цими документами пріоритетом сучасної шкільної освіти є виховання здобувачів освіти як компетентних особистостей. Метою є розвиток природжених здібностей, інтересів і навичок учнів, формування їх соціальної та громадянської компетентності, усвідомленого вибору подальшого життєвого шляху, самореалізації на освітньому рівні або продовження навчання за професією, виховання відповідального і шанобливого ставлення до сім'ї, суспільства, довкілля, національних і культурних цінностей українського народу [4, с. 26].

Міністерство освіти і науки України провело пілотування програми «Нова українська школа» (далі – НУШ) у першому класі в 100 закладах загальної середньої освіти в рамках Всеукраїнської дослідно-експериментальної роботи «Розроблення та впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної освіти» з метою забезпечення успішного старту НУШ з 2018/2019 навчального року [2, с. 25].

Відповідно до чинного Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти зміст літературної освіти визначає твори мистецтва, літературні явища і факти з урахуванням вікових особливостей учнів, виявляє ідейно-естетичну самобутність і значимість творів в історії української та світової культури, встановлює зв'язки літератури з іншими науками та видами мистецтва, передбачає обсяг загальних теоретичних відомостей, необхідних для розуміння літератури як мистецтва слова тощо. Засвоєння здобувачами освіти літературного компоненту передбачає залучення їх до скарбів літератури, розвиток стійкої мотивації до читання, необхідність протягом життя звертатися до художньої літератури, багатство духовних та емоційних переживань, формування загальної культури, підвищення рівня володіння українською мовою, іноземними мовами або мовами національних меншин [6].

Протягом 2017/2018 навчального року моніторинг упровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти виявив низку тенденцій і дозволив зробити висновки щодо особливостей та інсайтів процесу імплементації нового Державного стандарту. Загалом ці результати свідчать про наявність освітнього середовища, відкритого до ідей НУШ та здатного їх реалізувати [1, с. 46].

До основних аспектів літературної галузі в освіті належать вивчення літератури (компонент шкільної програми, який дозволяє учням познайомитися з класичними та сучасними літературними творами), аналіз текстів (виявлення головної теми, образів, символів та стилістичних особливостей), літературна критика (формулювання власних думок та аргументів щодо прочитаних творів), творчість (здатність висловлювати власні думки та почуття через писемне мовлення), літературні проекти та заходи (конкурси читців, драматичні постановки та інші заходи, які сприяють глибшому зануренню у світ літератури та розвитку комунікативних навичок). Літературна галузь в закладах освіти сприяє розвитку інтелектуальних, емоційних і соціальних навичок здобувачів освіти, підготовлюючи їх до подальшого академічного розвитку [3, с. 184].

Сучасна методика викладання літератури базується на психолого-педагогічних теоріях, що визначають віковий механізм, духовно-особистісний розвиток здобувачів освіти й читачів, а також форми й умови успішного навчання [10]. Основними психолого-педагогічними концепціями, які впливають на розроблення методики навчання, є: психологічні роздуми про формування знань і розумових дій здобувачів освіти; концепція педагогічної дії, спрямована на реалізацію розвивального навчання та формування особистості, здатної до самонавчання і саморозвитку; концепція гуманістичної психології з точки зору реалізації проблеми досконалої корекції особистості з огляду на психолого-фізіологічні особливості віку учнів, особливості навчання мистецтва та когнітивні особливості їх віку [5, с. 8].

Однією з новацій НУШ є розроблення змісту викладання шкільної літератури на основі інтегрованого підходу. Переваги інтегрованого навчання для здобувачів освіти визначають чіткіше та глибше розуміння кожного предмета та його призначення в різних контекстах. Створення єдиного тематичного простору в шкільному курсі літератури дозволяє уникнути повторення педагогічних знань у змісті різних предметів літературного курсу [2, с. 48].

Цифрові сервіси та онлайн-інструменти допомагають урізноманітнити освітній процес, створюють можливості для розвитку творчої активності учнів, добору навчальної інформації з різних джерел та розвитку навичок і вмій опрацьовувати матеріали з використанням медіаресурсів [8].

Як у дистанційних, так і в офлайн-курсах розповіді про авторів мають супроводжуватися відеоматеріалом або мультимедійною презентацією. Слайди повинні містити максимум зображень і мінімум текстової інформації як необхідний опис візуального матеріалу. Деякі слайди можуть бути доповнені гіперпосиланнями на відео- або аудіоматеріали, опубліковані на освітніх платформах і передані

здобувачам освіти через захищені канали зв'язку або онлайн-сервіси, що використовуються для викладання в конкретних закладах освіти [3, с. 183].

Отже, визнаючи важливість і складність літературної освіти, яка значною мірою визначає культуру та інтелект держави, необхідно передбачити основні проблеми, що виникають у процесі реформування. Усі вони зумовлені станом сучасного українського суспільства, в якому ще не сформована внутрішня запрограмованість та енергійна воля до саморозвитку через удосконалення освітньої галузі. Реалізація запропонованої концепції потребує подолання низки труднощів, пов'язаних із бажанням нічого не змінювати у сфері літературної освіти.

Література:

1. Вітченко А., Осьодло В. Розвиток системи вищої освіти України в контексті сучасних трансформаційних змін. *Наука і оборона*. 2019. № 2. С. 44–50. URL: <http://nio.nuou.org.ua/article/download/179799/235393>
2. Ворона Л. Розвиток позашкільної освіти в Україні: огляд наукових джерел. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73. С. 23–27. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/73/part_1/5.pdf
3. Гоголь Н. Періодизація розвитку шкільної літературної освіти на засадах культурологічного підходу (1950-ті – 2016 рр.). *Педагогічні науки*. 2022. № 48. С. 180–189. URL: <http://46.201.250.252/bitstream/handle/123456789/2137/24%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Кивлюк О., Жукова Г. Модернізація шкільної освіти в Україні: шляхи інтернаціоналізації. *Освітній дискурс*. 2019. № 11(3). С. 20–33. URL: <http://surl.li/tnlkd>
5. Кремень В., Ляшенко О., Локшина О. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2(2). С. 1–10. URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/download/86/115>
6. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
7. Резнікова К. Стан шкільної літературної освіти України в період з 1991 по 1998 рр. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 1(19). С. 1208–1217. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/download/8947/8994>
8. Kuznetsova H., Zenchenko T., Luchkina-Zahorodnia L., Baranyk N., & Kholiavko I. Linguistic and literary educational field in the system

of communicative field formation. *Multidisciplinary Science Journal*. 2023. № 5. URL: <https://doi.org/10.31893/multiscience.2023ss0505>

9. Nezhyya L. L. Perspectives on the use of augmented reality within the linguistic and literary field of primary education. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2731. P. 297–311. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4415>

10. Shyshak A., Ratushniak N., Chaika V., Petrytsa Y., & Matskiv M. Formation of Literary Competence of Junior Schoolchildren by ICT Tools. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2023. № 23(1). URL: <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i1.5784>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-446-7-30>

FEATURES OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE USAGE IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGES LEARNING

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Kovalova I. V.

*Senior Lecturer at the Professional
and Aviation Language Training Department*

Martynenko N. O.

*PhD of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Professional
and Aviation Language Training Department
Flight Academy of National Aviation University
Kropyvnytskyi, Ukraine*

In modern society, there is no unanimous opinion about artificial intelligence role and impact. Opposite convictions cause debate – supporters consider it extremely important, opponents consider it a typical fashion trend. But the question if human intelligence and creativity will be valued under the conditions that machines will become faster and more talented in the presence of the most gifted representatives of homo sapiens united everybody. And nevertheless, even the latest artificial intelligence, no matter how perfect it is, requires a human presence as software updates and maintenance are dependent on humans. Of course, there are areas of activity where the machine will work better it can work for quite a long time, without knowing fatigue and without additional payment.